

Seppo K Rainisto ; Helsinki University of Technology, Institute of Strategy and International Business, Department of Industrial Engineering and Management. - Monikko Oy, 2003. – 274 p.

15. Shcherbakova N. The assessment of socio-economic efficiency of urban planning in modern conditions [Електрон. ресурс] / Nadezda Shcherbakova. – Режим доступу: https://mpr.aub.uni-muenchen.de/41512/1/MPRA_paper_41512.pdf.

УДК: 338.432

Надвичиний Сергій

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК РУШІЙНА СИЛА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

У статті обґрунтовано світові процеси глобалізації та відображено їх вплив на економічний розвиток національної аграрної сфери. Аналізуючи, систематизуючи й узагальнюючи наукові праці багатьох учених, було розглянуто сутність процесу глобалізації. Проаналізовано основні чинники розвитку сучасних процесів глобалізації оцінено сучасні структурні трансформації.

У результаті дослідження було виокремлено переваги, які може використати аграрна сфера від світової глобалізації, акцентовано увагу на можливих загрозах.

Відзначено істотний вплив на аграрну сферу науково-технічного прогресу, особливо наукові досягнення у розвитку біотехнологій, що істотно змінило структуру світового сільськогосподарського ринку.

Показано вплив світової економічної кризи на товаровиробників аграрної продукції та доведено нагальність трансформації підходів до напрямів розвитку економіки та аграрної сфери у площині формування нової парадигми сталого зростаючого аграрного розвитку.

Обґрунтовано роль лібералізації торгівлі сільськогосподарською продукцією у формуванні експортної політики держави та показано можливий негативний вплив на неї прийняття нового Податкового кодексу.

Запропоновано стратегічні орієнтири економічного розвитку національної аграрної сфери в умовах глобалізації та шляхи мінімізації негативних наслідків глобалізації на національну аграрну сферу. Зокрема, слід приділити увагу удосконаленню механізму державного регулювання розвитку галузей аграрної сфери, захисту внутрішнього ринку від імпорту в рамках правил і норм СОТ та стимулювання експорту агропромислової продукції на світові ринки.

The article proves the world processes of globalization and shows their impact on economic development of the national agrarian sector. Analyzing, systemizing and generalizing scientific works of many scientists, the article considers the essence of the process of globalization. The main factors of development of modern globalization processes evaluated modern structural transformation.

In the result of the study highlighted the benefits that can use agricultural sector from world of globalization, the attention is focused on possible threats.

Significant impact on the agricultural sector and scientific and technical progress, especially scientific achievements in the development of biotechnologies that have significantly changed the structure of world agricultural market.

Shows the impact of the global economic crisis on producers of agricultural products and the necessity of transformation of approaches to directions of economic development of agrarian sphere and in the plane of formation of new paradigms for sustainable growing of agricultural development.

The role of trade liberalization in agricultural products in the formation of the export policy of the state and shows a possible negative influence on her adoption of the new Tax law.

The strategic benchmarks of the national economic development of the agrarian sector in the conditions of globalization and ways to minimize the negative effects of globalization on national agricultural sector. In particular, attention should be paid to improving the mechanism of state regulation of development of branches of agrarian sector, protecting the domestic market from imports within the rules and norms of the WTO and export promotion of agricultural products on world markets

Ключові слова: аграрна сфера, глобалізація, сільськогосподарська продукція, економічний розвиток, глобальна економіка.

Keywords: agriculture, globalization, agricultural production, economic development, global economy.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Сучасні тенденції розвитку світової економіки мають певні особливості. Серед найбільш значимих та визначальних можна виокремити наступні: уніфікація стандартів і норм сертифікації продукції, істотний вплив глобалізації на національні ринки продовольства та міжнародну торгівлю, забезпечення продовольчої й економічної безпеки держав. Не останню роль у протіканні цих процесів відіграє вітчизняна аграрна сфера, яка під впливом глобальних процесів постала перед новими можливостями свого розвитку та низкою нагальних проблем. Насамперед, це стосується нових підходів до організації аграрного виробництва, використання інформаційних і біотехнологій. Відтак, на нашу думку, нині видається особливо важливим дати оцінку впливу процесів глобалізації на національну економіку загалом, і на аграрну сферу зокрема, спрямувати розвиток останньої на вирішення зазначених проблем у контексті світових тенденцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Окремі аспекти проблем розвитку аграрної сфери під впливом глобалізаційних процесів відображені у роботах цілої низки вітчизняних і зарубіжних учених В. Андрійчука, О. Білоруса, М. Маліка, А. Меркулової, П. Саблука, Е. Холт-Хіменеса, Л. Худолія, О.Шпичака, Ю. Яковця та інших, проте сьогодні залишається ще достатньо багато питань, що потребують детального аналізу та подальшого наукового дослідження. Зокрема, досліджуючи вплив глобалізації на вітчизняну аграрну сферу та забезпечення продовольчої безпеки України необхідно дати характеристику процесам, які відбуваються.

Метою статті є дослідження системи процесів глобалізації та її вплив на економічний розвиток національної аграрної сфери.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні наукові дослідження дають підстави стверджувати, що глобалізація – це не лише новий кількісний вимір ступеню інтенсивності взаємних зв'язків окремих країн та їх економік, а щонайперше – нова якість таких зв'язків, коли формується фактично новий, глобальний (не тотожний простій сумі національних економік) рівень економічної організації, заснований на розвитку інформаційних технологій і знань. При цьому в якості єдиного глобального економічного простору виступає весь світ [1], що в свою чергу призводить до взаємозалежності між національними економіками.

Як зазначає О. Білорус, глобалізація світового господарства є складним процесом посилення взаємозв'язку національних економік країн світу, що знаходить своє вираження в утворенні світового ринку товарів і послуг, фінансів, становленні глобального інформаційного простору, перетворенні знання в основний елемент суспільного багатства, виході бізнесу за національні кордони через формування ТНК, впровадженні і домінуванні в повсякденній практиці міжнародних відносин і внутрішньополітичного життя народів принципово нових та універсальних ліберально-демократичних цінностей тощо [2].

Звичайно, як і будь-яке системне явище, глобалізація має цілу низку як позитивних, так і негативних аспектів, які на нашу думку, слід враховувати при дослідженні даної проблематики. Адже переоцінка чи недооцінка останніх може стати одним із визначальних чинників розвитку національної аграрної сфери в сучасних умовах. Насамперед, проаналізуємо ті переваги, які може запропонувати глобалізація.

По-перше, позитивним у цьому процесі, а також вступі до СОТ і підписанням угоди про асоціацію є розширення ринків реалізації сільськогосподарської продукції, вільне переміщення капіталів, кредитних ресурсів, технологій та інноваційних розробок, участь у міжнародному поділі праці.

По-друге, відчутними перевагами процесу глобалізації для національних економік є те, що:

- з'являється можливість у коротший термін вирішувати економічні проблеми шляхом нарощування ресурсів, координації дій, об'єднання зусиль сприяння міжнародному розподілу праці і як наслідок – поглиблення спеціалізації та мобілізація більшого обсягу фінансового капіталу з меншими затратами;

- скорочуються витрати, а відповідно – знижуються ціни за рахунок економії на

масштабах виробництва;

– залучаються прямі іноземні інвестиції, які дають змогу прискорити темпи економічного розвитку, покращити добробут і рівень життя населення, збільшити експорт продукції;

– функціонує взаємовигідна вільна торгівля, яка посилює рівень жорсткої конкуренції;

– зростає продуктивність праці внаслідок міжнародного розподілу праці, швидкого впровадження нових технологій та інновацій, раціоналізації й екологізації виробництва;

– застосовуються ресурсозберігаючі та енергоощадні технології, розвиваються нові галузі економіки.

По-третє, також погодимося з думкою О. Данилишина про те, що існує ціла низка процесів, під дією яких відбуваються системні глобалізаційні трансформації, які з одного боку неминучі, а з іншого – є рушієм цивілізаційного розвитку. Серед них виділимо найістотніші, зокрема:

- інтернаціоналізація, яка приводить до поглиблення співробітництва між країнами та посилення їх взаємозалежності;

- науково-технічний прогрес – з'являються інформаційні технології, які докорінно змінюють всю систему соціально-економічних відносин, виводять на якісно новий технічний рівень організаційно-економічні відносини, транспортні та комунікаційні зв'язки (зниження витрат на трансакції);

- загострення проблем, що є загальними для всіх людей і країн світу та є важливими з точки зору збереження і розвитку людської цивілізації [3, С.58-59].

Зазначимо, що процеси, які відбуваються за умов глобалізації, сильно впливають на національні економіки та формують їх умовні межі, тому звичайні засоби внутрішньої політики держави (грошово-кредитна, бюджетна, податкова сфери тощо) сьогодні слабо функціонують, а то і зовсім не працюють або призводять до непередбачуваних результатів. Міжнародні впливи знижують ефективність заходів державної політики в рамках національної економіки. Тому великої ваги набуває координація й узгодження економічної політики окремих країн, уніфікація системи заходів державного регулювання тощо.

Теоретично обґрунтовуючи глобалізацію аграрної сфери вважаємо за доцільне окремо зупинитися на такому явищі, як економічний процес, та виокремимо низку чинників, що істотно впливають як на глобалізацію в цілому, так і на аграрну сферу зокрема. Головним чинником, що визначає процес глобалізації, є міжнародний поділ праці, який є найвищим щаблем розвитку територіального поділу праці, що базується на спеціалізації виробництва окремих країн на певних видах продукції, якими вони обмінюються. Такими видами продукції для України є сільськогосподарська, зокрема зернові, соняшник та олія з нього, насіння ріпаку. Такий поділ праці формує підґрунтя для розширення міжнародної торгівлі та розвитку світового ринку продовольства.

Ще одним таким чинником є глобальний науково-технічний прогрес і застосування новітніх технологій та ноу-хау, що забезпечує стабільну перевагу одних країн над іншими. Сьогодні новітні розробки зробили безперервним процес відновлення виробничих фондів (наприклад прискорена амортизація устаткування, безперервне вкладання в нові високопродуктивні аграрні технології), змінили способи використання аграрної продукції та трансформують основи виробництва й організації праці в аграрній сфері.

Окрім того, нові технології формують конкурентні переваги та можливості монопольного впливу на світовий аграрний ринок. За таких умов країни й корпорації, що створюють нові технології й володіють ними, привласнюють значну частку світового прибутку порівняно із вкладеним цими країнами капіталом [4, С. 29-37].

Наступним чинником розвитку сучасного процесу глобалізації в аграрній сфері є рівень макрогосподарської відкритості, від якої залежить рівень інтеграції національних економік у глобальні процеси. За таких умов країни протистоять інші країни, а на внутрішню економічну ситуацію впливає вся система світогосподарських відносин. Виходячи з цього, рівень відкритості економіки має відповідати національним інтересам кожної країни.

Усі вищезначені процеси сприяють формуванню чітких векторів і тенденцій розвитку аграрної сфери та формуванню центрів сільськогосподарського виробництва, а також

спеціалізованих компаній, які виробляють ресурси для сільського господарства. Зокрема у світі функціонують великі спеціалізовані концерни із високим рівнем диверсифікації, зокрема із виробництва кормів та насіння («Дау Сідс», «Піонер Хай-Бред Інтернешнл», «Каргілл», «Континентал»), хімічні компанії, які пропонують широкий спектр інноваційних гербицидів, фунгіцидів та інсектицидів для захисту сільськогосподарських культур («Дюпон», «Мактешим Аган Індастріз Лтд.», «Монсанто», «Сингента», «Байер», ЗАО «БАСФ»), машино-технічні («Джон Дір», «Форд», «Клаас», «Нью Холанд», «Аміті Технолоджи»). Проте не завжди такі ресурси для сільського господарства постачають компанії, для яких це не є основним видом діяльності, зокрема одним із найбільших виробників кормів у світі є дочірня компанія нафтового гіганта «Бритіш Петролеум».

Тому очевидним, на нашу думку, є те, що на формування таких суб'єктів відчутно вплинув інтенсивний розвиток науково-технічного прогресу в аграрній сфері, особливо наукові досягнення у розвитку біотехнологій, що істотно змінило структуру світового сільськогосподарського ринку. Із їх появою постала нагальна потреба формування нової технологічної системи, збільшення матеріальних затрат, нової технологічної бази та висококваліфікованого персоналу. Великих обертів набрали хімічні концерни, які виробляють засоби захисту рослин (інсектициди, пестициди, гербициди), мінеральні добрива та вакцини для тварин. Було створено генномодифіковані культури з новими агротехнічними властивостями, з'явилися продукція з новими споживчими якостями.

Слід зазначити, що із низки галузей, що виробляють ресурси для сільського господарства, найбільшої трансформації під впливом інновацій зазнали ті, які займалися виробництвом агрохімії, кормів, насіння та мікроорганізмів. Разом із тим, сільгоспвиробники, що використовують генномодифіковане насіння, змушені купляти технології вирощування, добрива та хімікати. Це, у свою чергу, створює умови для формування виробничих об'єднань із вирощування таких культур та створення нових спеціальних ліній і виробництв для переробки цієї сировини із заданими властивостями на основі нових технологій.

Зауважимо, що такі структурні трансформації та організаційні зміни в аграрній сфері істотно змінили ринок сільськогосподарської продукції та продовольства. Такі зміни у ході глобалізації аграрної сфери формують нові вектори розвитку виробників та інтереси споживачів на ринку сільськогосподарської сировини і готової продукції. Нові відносини, які виникають, провокують економічні протиріччя та загострюють проблеми світової економіки, а саме певну неузгодженість між виробниками сільськогосподарської продукції, яка викликана необхідністю захисту технологічної інформації виробництва нового товару з метою захисту конкурентних переваг з одного боку і намаганнями його рекламувати з метою просування на нові ринки з іншого.

За таких умов виникає протиріччя між об'єктивним прагненням капіталу до концентрації та централізації й умовами його функціонування в різних секторах аграрної сфери. Також існують внутрігалузеві протиріччя з приводу розподілу одержаного прибутку. Тому вирішення окреслених та інших суперечностей у межах економічної глобалізації аграрної сфери має надзвичайно важливе значення для вирішення таких нагальних проблем як економічна та продовольча безпека кожної країни, а в межах світового господарства – забезпечення світового виробництва аграрною сировиною та вирішення проблеми забезпечення людства продуктами харчування.

Сьогодні економічна ситуація, яка склалася і в Україні, і в світі, вимагає нового підходу до вирішення питання економічного розвитку як усієї національної економіки загалом, так і аграрної сфери зокрема. Це дасть змогу вийти на якісно новий рівень, завоювати відповідні позиції в світовій економіці та ефективно інтегруватися у міжнародні організації. Тому для виходу з економічної кризи Україні слід, насамперед, підвищити конкурентоспроможність національної економіки в глобальній світовій системі, адже такі проблеми, як обмеженість внутрішнього ринку, фіскальна спрямованість податкової політики, відсутність стимулів інноваційно-інвестиційної діяльності та розвитку, велика частка тінізації економіки і корупція стримують цей процес. Власне аграрна сфера із потужним сільським господарством, яке має великий експортний потенціал, може стати головною рушійною

силою в економічному розвитку національної економіки.

Як свідчать останні статистичні дані, за 11 місяців 2015 року експорт аграрної продукції склав понад 13 млрд. доларів США. Україна увійшла до трійки світових експортерів зернових, поступившись лише США і ЄС (за цей період експортовано 34,8 млн. т. зернових). Також ми займаємо перше місце в світі за постачанням соняшникової олії, третє – кукурудзи, четверте – ячменю, шосте – пшениці, сьоме – сої та восьме – курятини [5].

Сьогодні, за умов глобалізації економіки, держава як управлінська підсистема зіткнулася із новими умовами, де за високої та постійно зростаючої взаємної залежності національних економік уряд змушений користуватися важелями макроекономічного регулювання враховуючи інтереси інших країн і впливових недержавних суб'єктів міжнародних економічних відносин (ТНК), які своїми активними діями можуть мінімізувати очікуваний результат від вжитих заходів або використати їх на шкоду даній країні.

Тому, як зазначає М. Аллі, повна лібералізація торгівлі та руху капіталів між державами можлива та бажана лише у межах регіональних комплексів, що поєднують економічно й політично асоційовані країни зіставленим рівнем соціально-економічного й військово-політичного розвитку [6]. Враховуючи це Україні, з метою підтримки аграрної сфери, слід лібералізувати торгівлю аграрною продукцією в рамках регіонального комплексу СНГ, який і в сучасних умовах продовжує залишатись головним імпортером національної продукції сільського господарства. Проте, перспективним шляхом є орієнтація на ринки Східної Європи та Китаю. Основними експортними зерновими культурами залишаються кукурудза та пшениця. Так, за 2014 рік кукурудзи експортовано 17,6 млн. т (найбільші поставки здійснювалися до Іспанії, Єгипту, Китаю, Нідерландів, Кореї), пшениці – 10,5 млн. т. (Єгипту, Іспанії, Пакистану, Кореї, Марокко). Обсяг експорту насіння і плодів олійних рослин склав 3,9 млн. т. (основні поставки здійснювалися до Туреччини, Пакистану, Бельгії, Нідерландів та Франції) [7].

Сьогодні лібералізація зовнішньої торгівлі в країнах, що розвиваються, спричинила зростання безробіття через припинення діяльності багатьох національних підприємств, що не можуть конкурувати з закордонними підприємствами навіть на внутрішньому ринку. Це може спричинити подальшу поляризацію розвитку окремих регіонів – експортно орієнтовані та більш аграрнорозвинені будуть розвиватися швидше, насамперед, у Придніпровському (Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська області) та Причорноморському (Одеська, Миколаївська, Херсонська області) економічних районах. У свою чергу слабозвинені в аграрному плані регіони України будуть ще більше відставати. Тому для подолання регіональних диспропорцій розвитку аграрної сфери України слід проводити стимулюючу державну політику стосовно таких депресивних регіонів, здійснити адміністративно-територіальну реформу та міжрегіональний перерозподіл доходу.

Глобалізаційні процеси призводять до прискорення руху фінансів та істотного зростання ролі сільського господарства. Це відбувається через збільшення обсягів виробництва аграрної продукції та випередження його над рівнем особистого споживання. Проте, ці процеси, з одного боку, впливають на розширення виробничих можливостей аграрної сфери, а з іншої – спричиняють нерівномірний розподіл продовольчої продукції.

Економічна криза мала однаковий негативний вплив на усіх світових товаровиробників аграрної продукції, проте її вплив у країнах із низьким рівнем доходів був найбільший. Відтак з метою мінімізації негативних наслідків частина товаровиробників змістила свій акцент із виробництва продукції, що йде на виготовлення продуктів харчування у бік продукції, призначеної на виробництво біопалива. Зокрема, сьогодні спостерігається тенденція до зростання попиту на олійні і кукурудзу, оскільки їх можна використовувати не лише для споживання у сфері харчування, а й у галузі виробництва екологічного палива, що останнім часом динамічно розвивається за підтримки держав. Це пояснюється високою рентабельністю та можливістю одержання державних дотацій. Таким чином відбуваються процеси глобалізації споживання сільськогосподарської продукції, тобто глобалізації попиту.

Разом з тим, в умовах зростання темпів глобалізації, зберігається вплив держави на внутрішні та зовнішні процеси, хоча сьогодні він є лише складовою глобального механізму, що регулює світові економічні відносини. Виходячи з цього такий процес слід розглядати

системно та комплексно, виокремивши інтернаціоналізацію економіки, залежність національних економік одна від одної, інтенсифікацію на основі утворення фінансових, транснаціональних мереж. Це призведе до послаблення регуляторних функцій держави шляхом диференціації у бік міжнародних інституцій шляхом функціонування транснаціональних формувань у економіці розвинутих країн.

Зокрема, П. Саблук доводить нагальність трансформації підходів до напрямів розвитку економіки та аграрної сфери у площині формування нової парадигми сталого зростаючого аграрного розвитку, який відобразатиме не лише необхідність забезпечення населення України та всієї планети продовольством на досягнутому рівні, а й необхідність його зростання випереджаючими темпами порівняно із темпами збільшення населення [8, С.133].

Слід відзначити, що розвиток аграрного виробництва є складним процесом, тому погодимося із думкою В. Ю. Лузана про те, що він має узгоджено розвиватися із дотриманням принципів системного підходу до становлення її інститутів та використанням інноваційно-інвестиційної моделі, відповідно із вимогами національної безпеки, у т.ч. продовольчої, а також із вимогами стандартизації виробничих і управлінських систем на основі чинних міжнародних стандартів і норм тощо [9, С. 23].

Глобалізаційні процеси та інтеграція у європейське співтовариство вимагає максимального використання аграрного потенціалу України, зокрема, формування ринку землі та механізму захисту прав власників при оренді й продажу землі, регулювання державою ринкового обігу земель і збільшення ефективності використання сільськогосподарських угідь їх власниками.

Без створення сучасного правового поля у сфері земельних відносин неможливо здійснити модернізацію аграрної сфери через те, що земля є її основним ресурсом. Разом з тим, сьогодні досить актуальним є використання механізму економічного стимулювання раціонального використання земель.

Як зазначає Ю. Кирилов, враховуючи світовий досвід, слід особливу увагу звернути на забезпечення продовольчої безпеки через запобігання диспаритету цін на сільськогосподарську й промислову продукцію, а також застосування дотацій для стратегічних видів останніх. Окрім того, вкрай необхідно забезпечити диверсифікацію виробництва та створення позитивного балансу експорту та імпорту сільськогосподарської продукції тощо [10, с.105].

На нашу думку, наслідком процесів глобалізації економічних відносин у національних економіках країн світу є переформатування місця та ролі окремих галузей, зокрема, аграрної сфери. Нині головною особливістю світового сільського господарства є нестійкість і зниження цін на сільськогосподарську сировину, висока ринкова концентрація і вертикальна інтеграція в аграрній сфері. Як і в розвинутих країнах, зокрема Європи та Північної Америки, в Україні простежується динаміка скорочення кількості фермерських господарств, при цьому збільшуються середні розміри землекористування, тобто відбувається процес концентрації сільськогосподарського виробництва. Це зумовлено високим рівнем конкуренції на внутрішньому аграрному ринку, що призводить не лише до збільшення розмірів сільськогосподарських підприємств, а й до скорочення чисельності працюючих у реформованих господарствах. Тому за таких умов проблеми зайнятості у сільській місцевості стають достатньо актуальними. Окрім того, істотний вплив на аграрну сферу має збільшення ціни на традиційні види палива, що в свою чергу збільшує витрати на виробництво сільгосппродукції. Проте, з іншого боку, науково-технічний розвиток, впровадження альтернативних видів палива (біопалива) сприяє збільшенню площ під сільськогосподарськими культурами, зокрема олійними, і зміні структури посівів у бік технічних культур, як більш рентабельних. Це призводить до зменшення частки посівів продовольчого призначення у загальній структурі та виснаження ґрунтів.

Відтак стратегічні орієнтири економічного розвитку аграрної сфери в умовах глобалізації мають враховувати регіональні особливості України, зокрема урахуванням кон'юнктури аграрного ринку як внутрішнього, так і світового, демографічну проблему в сільській місцевості, удосконалення територіальної організації.

Головне завдання державної політики у сфері аграрних відносин в умовах глобалізації

полягає в забезпеченні інтересів усіх суб'єктів ринку: виробників, трейдерів, переробників, споживачів, держави та недопущенні неконтрольованого експорту сировини і продовольчих товарів. Тому сьогодні аграрна сфера має бути експортно орієнтованою складовою стратегії економічного розвитку держави, його продовольчої, енергетичної безпеки та розвитку сільських територій.

Проте, сьогодні, із прийняттям нового Податкового кодексу, виникають нові загрози. За розрахунками експертів, скасування спеціального режиму оподаткування ПДВ для сільськогосподарських товаровиробників уже з 1 січня 2016 року загрожує системною кризою у вітчизняній аграрній сфері і може спричинити негативні соціально-економічні наслідки. Зокрема, це втрата сільськогосподарськими виробниками біля 20 млрд. грн. обігових коштів для фінансування поточної діяльності та розвитку. Окрім того, можуть зменшитися обсяги сільськогосподарського виробництва, насамперед тваринництва – на 25–30%, що призведе до закриття значної кількості підприємств і зменшення робочих місць – від 60 – 100 тисяч людей, а фонд заробітної плати в галузі знизиться понад 1,3 млрд. грн.

За таких умов Україна може втратити валютну виручку від експорту сільськогосподарської продукції біля 2 млрд. дол. Зокрема, за 2014 рік експортовано продукції сільського господарства і харчової промисловості на 16,7 млрд. дол. США (на 0,3 млрд. дол. США менше, ніж за 2013р.), що становить 30,9% вартості експорту України (проти 27,1% у 2013р.) [7]. Таке становище в цьому секторі економіки призведе до зниження інвестиційної привабливості аграрної сфери.

Разом з тим, вплив наявних загроз глобалізації для аграрної сфери України можна мінімізувати шляхом розробки дієвих заходів щодо регулювання цього процесу з боку держави. Тому, на нашу думку, за наявних умов особливу увагу слід приділити удосконаленню механізму державного регулювання розвитку галузей аграрної сфери, захисту внутрішнього ринку від імпорту в рамках правил і норм СОТ та стимулювання експорту агропромислової продукції на світові ринки.

Література

1. Китинг М. Новый регионализм как возможность [Электронный ресурс] / М. Китинг // Россия в глобальной политике. – 2008. – №4. – Режим доступа к журн.: <http://www.globalaffairs.ru/numbers/33/9979.html>, с.986.
2. Білорус О. Г. Економічна система глобалізму: Монографія. – К.: КНЕУ, 2003. – 360 с.
3. Данилишин, Олена. Розвиток глобалізаційних тенденцій світової економіки [Текст] / Олена Данилишин // Наука молода: зб. наук. пр. молодих вчених Терноп. нац. екон. ун-ту. Тернопіль : Економічна думка, 2008. – № 9. – С. 58 – 62.
4. Ленский Е.Ф., Цветков В.А. Транснациональные финансово-промышленные группы и межгосударственная экономическая интеграция: реальность и их перспективы. – М.: АФПИ "Экономика и жизнь", 1998. – С. 29–37.
5. Експорт агропродукції за 11 місяців склав більше 13 мільярдів доларів США – Режим доступа: <http://minagro.gov.ua/node/19747> (дата звернення 30.12.2015). – Назва з екрана.
6. Алле М. Глобализация: разрушение условий занятости и экономического роста. Эмпирическая очевидность. – М.: ТЕЙС, 2003. – 314 с.
7. Доповідь "Сільське господарство України" – Режим доступа: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 30.12.2015). – Назва з екрана.
8. Саблук П.Т. Глобалізація і продовольство: моногр. / П. Т. Саблук, О. Г. Білорус, В. І. Власов – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 632 с.
9. Лузан Ю.Я. Формування наукової парадигми сучасного розвитку аграрного сектору України / Ю.Я. Лузан // Економіка АПК. – 2011. – № 7. – С. 22 – 29.
10. Кирилов Ю.Є. Методологічні орієнтири розвитку аграрного сектору України в умовах глобалізації / Ю.Є.Кирилов // Економіка АПК. – 2012. – № 11. – С.104–107.